

Riskien ennakointi ja hallinta ovat keskeinen osa kehitysyhteistyön toimeenpanoa. Avun tarve, mutta myös riskit, korostuvat hauraissa valtioissa ja konfliktialueilla, kuten Ukrainassa. Kehitysyhteistyön riskienhallintapolitiikka vahvistaa ulkoministeriön sekä sen yhteistyökumppaneiden käytäntöjä ja velvoittaa riskienhallinnan kehittämiseen kaikessa Suomen rahoittamassa toiminnassa. Se kattaa kehitysyhteistyön kaikki toiminnot, joista ulkoministeriö vastaa. Suomi valitsee yhteistyökumppanikseen toimijoita, joilla on asianmukaiset riskienhallinta-, seuranta- ja tilintarkastusjärjestelmät.

Riskejä hallitaan aktiivisen seurannan ja valvonnan, tarkastuksien, arviointien sekä vaikuttamisen kautta. Valvontaa tekevät ulkoministeriön virkamiehet ja ulkopuoliset asiantuntijat ministeriön toimeksiannosta. YK:lla sekä kansainvälisillä rahoituslaitoksilla on keskeinen tehtävä Suomen kehitysyhteistyön toimeenpanossa. Ne myös vastaavat yhteistyöhön liittyvistä riskeistä ja riskienhallinnasta. Suomi on toteuttanut keskeisten yhteistyöjärjestöjen ulkoisen riskienhallinnan arvioinnin ja edellyttää erinomaisia riskienhallinnan käytäntöjä kumppaneiltaan. Suomi toimii aktiivisesti YK:ssa riskienhallinnan vahvistamiseksi.

Kehitysyhteistyöllä tuetaan myös korruption ennaltaehkäisyä. Hyvää hallintoa voidaan edistää muun muassa vahvistamalla parlamentin ja viranomaisten valvontaroolia sekä parantamalla julkisen tiedon saatavuutta ja kansalaisten mahdollisuuksia vaatia tietoa kehitysohjelmien tuloksista ja resursseista.

Ulkoministeriö suhtautuu erittäin vakavasti epäilyihin varojen väärinkäytöstä, seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja häirinnästä tai muista väärinkäytöksistä. Kaikilla kehitysyhteistyötä tekevillä virkahenkilöillä sekä ulkoministeriön rahoitusta saavilla toimijoilla on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan väärinkäytöksistä tai niiden epäilyistä ulkoministeriölle. Ulkoministeriö selvittää kaikki epäilyt huolellisesti ministeriön ohjeistusten mukaisesti. Epäilyn vakavuuden arvioinnin perusteella määritetään jatkotoimet ja väärinkäytetyt varat peritään takaisin. Mahdollisen rikosepäilyn tutkinnasta vastaa rikospoliisi. Joissakin tapauksissa epäilyn selvittäminen ja oikeudelliset toimet voivat kestää useita vuosia.

Ulkoministeriö edellyttää raportointia rahoituksen käytöstä ja tuloksista sekä mahdollisista väärinkäytösepäilyistä. Väärinkäytösepäilyjä paljastuu seurannan ja valvonnan, tarkastuksien, arviointien sekä yhteistyökumppanien ilmoitusten pohjalta. Seuranta- ja valvontatehtävissä väärinkäytösepäily voi nousta esiin esimerkiksi rahoitettavan toiminnan edistymis- ja vuosiraportoinnin tarkastamisen yhteydessä ja hankeseurantamatkoilla. Myös ulkoministeriön tilaamissa tai avustuksen saajalta edellytetyissä tarkastuksissa voi nousta esille havaintoja, jotka johtavat väärinkäytösepäilyn jäljille.

Väärinkäytöksiä on tullut esille kaikissa tukimuodoissa ja eri maakonteksteissa. Kaikkia riskejä ei voida parhaallakaan valmistelulla ennakoida eikä hallita. Väärinkäytöksen paljastuminen kertoo myös seurannan ja valvonnan toimimisesta asianmukaisesti, ja epäilyjen havaitseminen ja tutkinta on keskeistä, jotta tukikelvottomat rahoitusehtojen vastaiset erät saadaan perittyä takaisin sekä korjattua mahdollisia muita havaittuja puutteita.

Kehitysyhteistyötä valvotaan tarkasti ja väärinkäytösepäilyjen selvittämiseen on selkeät ja vakiintuneet toimintatavat. Tuen käyttöä seurataan viranomaisvalvontana niin yhteistyön tuloksellisuuden kuin taloudenpidonkin näkökulmasta. Ulkoministeriössä on pitkäjänteisesti kehitetty kehitysyhteistyön riskienhallintaa ja seurannan ja selvitysten käytäntöjä on vahvistettu viime vuosina valmistuneiden päivitettyjen ohjeistusten myötä. Ulkoministeriö hyödyntää hanketilintarkastuksissa pääosin ulkopuolisia auktorisoituja tilintarkastustoimijoita. Yhteistyön tuloksellisuuden osalta toteutetaan hankekohtaisia evaluaatioita yleensä hankkeiden puolivälissä ja rahoituskauden päättyessä. Lisäksi ulkoministeriön evaluaatioyksikkö toteuttaa laajempia temaattisia ja sektorikohtaisia evaluaatioita. Ulkoministeriö tarjoaa säännöllisesti kehitysyhteistyön seurannan ja valvonnan tehtävissä työskentelevälle henkilöstölleen koulutusta riskienhallinnasta, seurannasta ja valvonnasta sekä väärinkäytöksistä.

Yleisesti kehitysyhteistyövarojen hallintoa arvioivat säännöllisesti Valtiontalouden tarkastusvirasto sekä ulkoministeriön sisäisen tarkastuksen yksikkö. Esimerkiksi vuonna 2025 Valtiontalouden tarkastusviraston kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tukeen kohdistuneessa tarkastuksessa ei tullut esiin olennaisia säännösten vastaisia menettelytapoja avustusten valvonnassa. Ulkoministeriö huomioi VTV:ltä saamansa suositukset osana säännönmukaista kehittämistyötä. Kansainvälisessä vertailussa OECD:n kehitysapukomitea (DAC) arvioi Suomen kehitysyhteistyön riskienhallinnan olevan vahvuus kansainvälisessä vertailussa.